

איש חי רב פעלים רודף צדקה וחסד
ה' **משה שניצר** ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק

כולל דחסידי סוכטשוב
כולל "סנה משה"
ע"ש הר"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל

בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"

חיים סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-6160657

האשה החשובה הודפת צדקה וחסד
מרת **ורדה שניצר** ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

י"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

מסכת הוריות י' - זבחים ג'

בס"ד, ל' חשון תשע"א

גליון מס' 598

השבוע בגליון

- ♦ בית המקדש נועד להכשיר את לב בני האדם
- ♦ שלשת הכללים הראשונים של מסכת זבחים
- ♦ שותפות יששכר וזבולון - מדוע רק בלימוד תורה?
- ♦ מצוות תלמוד תורה כוללת שני מרכיבים

- ♦ עדותו של המן על ... מנהגי חג השבועות!
- ♦ השלכת תפוחים בחג השבועות:
- ♦ הפרדס שנתרם כדי לספק תפוחים לבית הכנסת
- ♦ הנושאים הכלולים בסדר "קדשים"

♦ טעמי הקרבנות

דבר העורך

הדף היומי

לומדי הדף היומי בכל אתר ואתר, זוכים השבוע לסיים את מסכת הוריות החותמת את סדר נזיקין. השמחה רבה, האושר עולה על גדותיו, וסעודות מצווה רבות נערכות לציון המאורע החשוב. עוד סיום של סדר בש"ס. לאו מילתא זוטרתא היא. רבות נכתב על מעלת לימוד הדף היומי. לרגל סיום סדר נזיקין, אחד מקוראינו הוותיקים שיגר אלינו סיפור מרתק, שפורסם על ידי ר' שבתי שינפלד מוינא, בימי המחזור הראשון של הדף היומי, בספר "היובל", שיצא לאור על ידי מעריציו של הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל, מייסד הדף היומי.

★ ★ ★

ר' מרדכי יצא מדעתו

כאש בשדה קוצים פשטה השמועה בעיירה. ר' מרדכי יצא מדעתו, שחו הכל מפה לאוזן. כדי לצאת מדעת כמו זו של ר' מרדכי, שח' ר' חונא גבאי השטיבל כשדוק עגמומיות עוטף את עיניו העולצות, אין די במאורע המסוגל לערער את אישיותו של אדם מן השורה. ר' מרדכי הלזה, נבון ושונן הוא, בעל נפש רחבה ומשמש כאוזן קשבת לרבים מחבריו, ואם כך אירע לו, משמע שהתהפך העולם, או לכל הפחות עולמו של ר' מרדכי.

כיצד נודע לתושבי העיירה, שר' מרדכי יצא מדעתו? שמו תאמר, כי חבש שטריימל בתשעה באב, או אולי העטה פוזמקאות לבנות על רגליו באמצע השבוע? לא זה ולא זה. גופו של דבר נעוץ הרחק, אי שם, בתקופת מלחמת העולם, הראשונה כמובן, ואף לפני.

עבדקו צעיר ותוסס היה אז ר' מרדכי, מטופל בארבעה בנים שחננו ה', שכל אחד מהם לבדו די היה בו כדי לגרום שבץ לכל חתולי העיירה. ביחד, היוו הארבעה חבורה למופת, כשר' מרדכי מנצח עליהם. מאי משמע מנצח? מנווט את מרצם, חריפותם וערמומיותם לבית המדרש, אל תוככי השטיבל. "בלאו הכי הם מצחצחים את לשונם זה כנגד זה", הבהיר למלמד מוכשר שהובא על ידו לעיירה. "תפקידך הוא לאלפם לקח ובינה, כדי שיפנו את כישוריהם לצלילה בים התלמוד". ממון רב הויל ר' מרדכי מכיסו לתשלום משכורתם של המלמדים המשובחים ביותר ולרכישת ספרי קודש, למען ישבו בניו וילמדו, בעודו מרעיף עליהם, הוא וזוגתו, טל של חיבה ואהבת תורה. וסופו, שראה ר' מרדכי נחת יהודית מארבעת בניו שגדלו לתפארת.

◀

דף יב/א השתא דאמרת סימנא מילתא היא

עדותו של המן על ... מנהגי חג השבועות!

מעניין לקרוא עדות שנמסרה לפני שנים רבות על ידי אדם מפורסם ביותר, אם כי לא מהימן במיוחד: "בחודש סיון נכנסים לבית הכנסת ומקללים למלך, וקוראים אותו יום העצרת ועולים לגג בית אלוקיהם וזורקים תפוחים ומלקטים אותם, ואומרים: כשם שאנו מלקטים התפוחים, כך יתלקטו העמים שונאינו מבינינו".

מוסר העדות הוא... המן הרשע, שהלשין על היהודים מתוך מטרה להבאיש את ריחם בעיני המלך אחשוורוש (מדרש אבא גוריון עמ' 26, מדרש אגדת אסתר דף ט"ז וכן ב"תרגום שני" אסתר ג/ח). המן גם גילה בהזדמנות זו את טעמו של המנהג, אשר יסודו לפי המבואר בגמרתנו, ש"סימנא מילתא". היינו, יש סימנים שונים המסמלים בקשות שונות, כגון, אכילת ה"סימנים" בראש השנה, וגם מנהג לקיטת התפוחים היה סימן טוב ללקיטת שונאיהם של היהודים.

השלכת תפוחים בחג השבועות: לפני שנים רבות נהגו כן יהודי מרוקו. בקשר לכך מצטט הר"י ססלר (קובץ "צאנו קלויזנבורג" ארה"ב, גליון א', ובהשלמות שבגליון ה') עדות מעניינת: "בזמנים קדומים, נהגו ביום השבועות בעת הרקדת ספרי תורה להשליך תפוחים על המתפללים מגג בית הכנסת, עזרת נשים, והילדים ליקטו אותם" (יהדות המגרב - מסורות ומנהגים, עמ' 293).

הפרדס שנתרם כדי לספק תפוחים לבית הכנסת: מנהג עתיק יומין זה, שבמקורו נהג בחג השבועות, הועתק גם ל"שמחת תורה", כאשר שני חתני השמחה, חתן תורה וחתן בראשית, השליכו תפוחים רבים לעבר הקהל החוגג, שרכן בהמוניו לאספם. יש שנהגו לעשות כן בתוך בית הכנסת, ויש שקיימו מנהג זה בחצר בית הכנסת (מנהגים דבי מהר"ם מרוטנבורג, עמ' 70-69). בעיר וורמייזא נהגו החתנים ובני משפחותיהם להתכנס בבית מיוחד, שבו הוכנו מראש פירות רבים למטרה זו, ואשר במשך שנים רבות נקטפו מפרדס שנתרם ליהודים על ידי נכריה, בתנאי שבכל שנה ילקטו ממנו פירות לצורך זה... מאוחר יותר, במלחמת שלושים השנים שהסתיימה בשנת ת"ח, נהרס הפרדס, אך בני הקהילה המשיכו לקיים את המנהג באדיקות (מנהגים דק"ק ורמייזא עמ' רכ"ז-רכ"ח). מנהג זה, בשינויים קלים, גם נהג בקהילות פולין והונגריה, ועד ימינו הוא משתמר בקרב קהילות חסידיות מסויימות (ראה קובץ "צאנו קלויזנבורג" ארה"ב, גליון א', מאמר הר"י ססלר, המתאר את השתלשלותו של המנהג, והמספר על מנהגו של האדמו"ר מצאנז זצ"ל, שאף פעל ישועות על ידי תפוחים אלו).

עדות למנהג זה ניתן למצוא בהקשרים שונים בספרי ההלכה. כך למשל, רבי יוסף תאומים, בעל "פרי מגדים" (סי' תרס"ט ועיי"ש ב"באר היטב", וראה גם בסי' קע"א), מזהיר, כי אין לזרוק את הפירות במקום מאוס, משום איסור "בל תשחית". זמן רב לפניו התריע גדול חכמי אשכנז לפני כשש מאות שנה, רבי יעקב הלוי מולין - המהרי"ל - בנשות ישראל, לבל ירכשו את הפירות בחג עצמו (מהרי"ל, הלכות י"ט עמ' קפ"ב), וגם תלמידו רבי יעקב - המהרי"י ווייל (שו"ת מהר"י ווייל סי' קצ"א) - הזהיר: "החתנים יקנו הפירות קודם יום טוב". ואילו רבי אליהו שפירא, בעל "אליה רבה" (סי' של"ה ס"ק ה') דן, מדוע מותר ללקט את הפירות ביום טוב, אחרי שחז"ל אסרו ללקט פירות שנתפזרו לתוך קופסה.

צניפו נשמת

הר"ר **אהרון ברמן** ז"ל
ב"ר יעקב הלוי ז"ל
נלב"ע ביום ה' בכסלו תשמ"ג
תנצב"ה
הונצח ע"י
ידידו **יעקב (ז'ק) ברמן** ומשפ' שיחי

צניפו נשמת

הר"ר **דב פרשן** ז"ל
ב"ר אברהם ז"ל
נלב"ע ש"ק ב' בכסלו תשנ"ט
תנצב"ה
הונצח ע"י ידידו הר"ר **שמחה רשף**
ומשפחתו שיחי - גבעתיים

צניפו נשמת

הר"ר **צבי** ז"ל
ב"ר אשר זעליג ז"ל
נלב"ע ב' ע"ב בכסלו
תנצב"ה
הונצח ע"י ידידו בני המשפחה שיחי

נשיאת כפיים בתפילת שחרית: במנהגי רבי אייזיק טירנא (עמ' קל"ב) מסופר, כי בהונגריה היה נהוג בתקופתו, לפני כשש מאות שנה, שביום "שמחת תורה" הקדימו הכהנים לשאת כפיים בתפילת שחרית, שלא כנהוג בחוץ לארץ לעשות כן בתפילת מוסף, זאת, "מפני שמחת העם, שקונים פירות וזורקין בבית הכנסת לתינוקות לשמחת תורה". ככל הנראה, השמחה היתרה שיבשה את יכלתם של הכהנים לשאת את כפיהם לאחר קיום המנהג, ועקב כך הוקדמה ברכת הכהנים לתפילת שחרית.

מסכת זבחים

סדר קדשים

מסכת זבחים, המסכת הראשונה בסדר קדשים, עוסקת בענייני קרבנות. בהקדמתו לסדר קדשים מתנה הרמב"ם את צערו על ש"רוב התלמידים אינן יודעים מן הקרבנות אפילו מה שנאמר בהם פסוקים רבים", משום שמאז חורבן בית מקדשנו אין "מעשה לקיים ההרגל, ואין שואל ואין דורש ואין מבקש על שום דבר מהן כל עיקר".

הזוהרות האחרונים זכו להגביר את הלימוד בסדר קדשים בכל מעגלי הציבור, בין היתר, בעקבות הנהגת לימוד "הדף היומי" בקרב המוני בית ישראל. מסופר שה"חפץ חיים" זצ"ל חשב מאד את הגאון רבי מאיר שפירא מלובלין זצ"ל, וכינהו "ר' דף היומי", ובמיוחד ברכו על שהחזיר עטרת קדשים ליושנה (ספר "היובל" עמ' תע"ג). בכל הזדמנות נהג ה"חפץ חיים" זצ"ל לעורר את עם ישראל ללימוד סדר קדשים, והוא אף חיבר "ליקוטי הלכות" על מסכתות מסדר קדשים ולציידם פירוש "זבח תודה".

★ ★ ★

"כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים, אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה, חוץ מן הפסח והחטאת". כך פותחת מסכת זבחים. מה טעם יש בהקרבנות קרבנות? מה פירושו של המושג "שלא לשמה"? אי"ה, במאמרים הבאים נעסוק בנושאים שיסייעו ללומדי "הדף היומי" לפסוע במשעולי סדר קדשים, אך תחילה, הבה נערוך סיור קל בסדר קדשים ובמסכת זבחים.

הנושאים הכלולים בסדר "קדשים": סדר קדשים עוסק בעיקר בקרבנות ובאופן הקרבנות, בבית המקדש ובקדשיו, כאשר לנושאים שונים נקבעו מסכתות נפרדות. מסכת "זבחים" מתמקדת בעבודת הקרבנות, וענייני המנחות והנסכים מפורטים במסכת "מנחות" הבאה אחריה. ענייני ההקדשות והמעילות קובצו במסכתות "ערכין" ו"מעילה", מסכת "תמורה" עוסקת בהחלפת קרבנות, ומסכת "כריתות" עוסקת במקרים המחייבים אדם בהבאת קרבן. סוגיות והלכות הנוגעות לבכור בהמה ולמעשר בהמה מרוכזות במסכת "בכורות", ואת ענייני בית המקדש, צורתו, וסדר הקרבת התמיד נמצא במסכת "תמיד" ובמסכת "מדות". רבי הקדוש חתם את סדר קדשים במסכת "קנים", שעניינה עירוב קרבנות העוף.

הנושאים במסכת זבחים: מסכת זבחים מתמקדת בעבודת הקרבנות. פרקיה הראשונים דנים במקרים שונים שבהם הקרבן נפסל, כגון, על ידי מחשבת "שלא לשמה", או מחשבת "פיגול"; מה הדין כאשר העבודות הקשורות בהקרבת הקרבן נעשו על ידי מי שאינו ראוי לעשותן, ועוד. פרק "איזהו מקומן", החמישי בפרקי המסכת, מפרט את סוגי הקרבנות ואת דיניהם. לאחר מכן המסכת עוסקת בהלכות קרבנות העוף, דיני קרבנות שהתערבו זה בזה, הלכות קידוש המזבח, שחוט חוץ, ועוד.

קרבנות מן החי, מן הצומח ומן הדומם: המילה "קרבן" נגזרת מן השורש "קרב", היינו: הקרבן מוקרב על המזבח. עיתים הקרבן הוא בעל חיים, פעמים שהוא בא מן הצומח, כגון, חיטה, שמן ועוד, ויש גם דומם הקרב על גבי המזבח - המים שנוסכו בחג הסוכות והמלח שנלווה לקרבנות. הקרבנות שהוקרבו מן החי מכונים "זבחים", על שם זביחתם, והקרבנות הבאים מן הצומח קרויים "מנחות" על שם הבאתם כ"מנחה לה".

מי ראוי לשמש כקרבן: קרבנות בהמה באים מן הצאן - כבשים ועיזים, ומן הבקר. תורים ובני יונה בלבד הם הכשרים להקרבה מן העוף, וקרבנות מן הצומח מובאים מן החיטה והשעורה, וכן יין, שמן, לבונה ומיני הקטורת.

סוגי הזבחים: יש מהזבחים שהם "קדשי קדשים", היינו, בעלי דרגת הקדושה הגבוהה ביותר. אלה הם קרבנות החטאת לסוגיה, האשם והעולה. לעומתם, קרבנות שלמים, תודה, בכור, מעשר בהמה ופסח הם "קדשים קלים" [להוציא שלמי ציבור של שבועות].

עבודות הקרבן: בפרקים הקרובים נשוב ונשנה את המושג "ארבע עבודות" שמבוצעות בעת הקרבת הזבח: **שחיטה** - שחיטת הקרבן. **קבלה** - קבלת דם הקרבן בכלי שרת. **הולכה** - הולכת הדם למקום המזבח. **זריקה** - זריקת הדם על המזבח. כל עבודות הקרבן ראויות להעשות על ידי כהן בלבד, למעט עבודת השחיטה, אשר גם מי שאינו כהן רשאי לבצעה.

טעמי הקרבנות

בעמדנו בתחילת מסכת זבחים, מן הראוי להתחקות בספרי רבותינו הראשונים אחר שרשי מצוות הקרבת הקרבנות. הרמ"א ייחד ספר שלם לנושא זה, בשם "תורת העולה" בו הוא מנה שנים עשר טעמים למצווה זו.

סופו אמרנו: טעות זו היתה ההתחלה בלבד. ר' שבתאי שינפלד מתאר בדרמטיזם: "בתוך כך קפץ עליו רגזה של המלחמה בכל גלגוליה הנוראים. העיירה נחרבה כליל, ור' מרדכי ובניו נדדו לפראג במהרה המדינה. לר' מרדכי, שלא היה רגיל לעזוב את עיירת מולדתו, מלבד בימים הנוראים שבהם עלה לרבו, הגיעו שם ימי מצוקה ויסורי נפש. וכי דבר קטן לגור פה! עיר בלי חסידים ובתי מדרשים, בלי מקואות ודברים שבקדושה, דברים כפשוטם: עיר מלאה אשכנזים אוכלי נז"ט... אף על פי כן, היה ר' מרדכי מתנחם בארבעת בניו שזיכהו ד' ובתקוה, שבמהרה ישוב לארצו ולעיירתו, שכל בית וכל אבן בקיר קדושה מיוחדת חופפת עליהם, בניגוד לעיר פראג שטומאתה ברחובותיה... לפנים, כשהיו משוחחים בכרכים, חשב ר' מרדכי באמת שכל גלגלו של כרך אינו נמדד אלא לפי מספר בתי כנסיותיו ובתי מדרשותיו, וכל כרך שזכה לפרסום לא זכה אלא בזכות אלו. שם בפראג נודע לו, שדרך שמו עליו גם בלי בתי כנסיות ובלתי בתי מדרשות, אלא פשוט מפני שבתי גבוהים ורמים ואין מספר לרחובותיו".

השנים נקפו, בניו של ר' מרדכי הגיעו לפרקם בזה אחר זה, נישאו והקימו בתים למופת, ואחד אחד פרחו להם לארבע קצוות תבל. הגדול הפליג ללונדון, אחיו לנוי יורק, השלישי מצא את מקומו בווינה ובן הזקונים חזרה החזיק אחריו והפך גם הוא לוינאי. בטרם נפרדו ממנו בקשר ר' מרדכי בדמעות ורתחות, לכל זינחו את לימוד התורה בארץ נכר, ויקדישו מאמצים ומחשבה לגידול הדור הבא. לכל הפחות כפי שהשקיע הוא בגידולם. בעמקי לבו ידוע דעו ר' מרדכי, כי לעולם לא ישוב לראות את צאצאיו, ואף לא את צאצאי צאצאיו. אלה הם החיים.

מאותו יום שר' מרדכי נותר לבדו, הוא חש כי חיבוריו עם העולם הזה רופפים למדי. בדידותו הנוראה שלטה בכל תחומי חייו, ואף כאשר התיישב ללמוד גמרא, היה בוהה בכסאות הריקים שסביב השולחן, ונזכר בערגה בבניו שיושבים היו לפניו ולומדים בריתחא דאורייתא. מה טוב ומה נעים היה שבת אחים גם יחד.

היו ימים, היה ר' מרדכי נאנח, ומיצר דוואג בכל יום על בניו, אם עומדים הם בדיבורם לקבוע עיתים לתורה אי שם בלונדון, בניו יורק ובווינא. "לואי ולואי שישמרו על יהדותם. דיני בכר", היה מפטיר חלושות, לבל יגיעו הדברים לאוזניה של רעייתו החלושה.

מעט מרגוע לנפשו היה מוצא ר' מרדכי בעת שקיבל מכתב מאחד מבניו. מעט מרגוע בלבד. שכן, מיד החל חוכך בדעתו, למה כונתו של אייזיק כי הוא מתנהג בחוקי התורה. בימינו אין לדעת למה כונתו 'חוקי התורה': איש איש וחוקיו הוא, התורה נעשתה פלסתר. ואילו ועלועל, המספר בשמחה על עיסוקיו לצרכי הכלל, ירחם ה'. "כלל" זה שמצא לו - מה טיבו? מי יודע אם אינו יוצא מן הכלל. כה היו מחשבותיו מסוככות את מוחו ומוחו סובב את מחשבותיו, עד שלא ידע ר' מרדכי את נפשו. ימים ארוכים של הרהורים ולילות נטולי שינה הביאוהו לחקר ולירד לעומק דברי חכמינו זכרונם לברכה, שאמרו: "אוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם".

אתא קיץ וגם חורף, והשמועה פשטה. ר' מרדכי יצא מדעתו. אביהם של ארבעת הבנים שהתפזרו בקצוות תבל, כן, ר' מרדכי, דעתו השתבשה עליו. קמטי פניו התיישרו קמעא, וצהלה אמיתית קרנה מפניו בכל עת. עיניו שכבו התחילו להאיר באש עלומים, וגבו שנתעקס - להתפשט. ר' מרדכי שמח. יתר על המידה.

גיון השמחה בלבד לא היינו קובעים כי יש לפקפק בדבר שפיתו, קבעו ה"ידיענים". הטו אוזניכם ליד חלון ביתו, שמעו והסכיתו את דבריו המזורים. מאשמורת הבוקר יושב היה ר' מרדכי והוגה בתורה. הא ניחא. ברם, מדיבורו משתמע היה בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים, כי אנשים נוספים נוכחים בחדר...

מיד, נפנו מספר סקרנים לעבר ביתו של ר' מרדכי, השתופפו מתחת לאדן חלון ביתו, ובעודם דוחקים זה לזה בינות לגידולי הירקות שזרעה רעייתו, נישא קולו הצרוד של ר' מרדכי: "אייזיק, בני יקירי, מה זה היה לך, כלום לא

הספקת להתבונן ברי"ף ולהבחין, כי הוא מהלך בשיטת התוספות? אה, וועלועל, מה דעתך? אף ברוך סובר כך, לא כן ואילו יהושע אינו מגיב מפני שהוא מסכים לדעתו. כה מנה ר' מרדכי באהבה את שמות בניו הקרים, שילבם בתוך "שיעורו" שנסמר לחלל החדר ועוויות פניהם של השומעים נעו בין צער עמוק לצחוק כבוש. **עם** רעייתו בוודאי אינו לומד, פלט יהודי פקח. "בניו זה מכבר הפליגו והלכו להם. יושב הוא, איפוא, ר' מרדכי, שרוי בתוך עגמומיותו שהעבירנו על דעתו, ומתוך חזיונות של דמיונות, מאויים ורצונות שלא התגשמו, הוא הוזה כי בניו יושבים לפניו והוא לומד עמם תורה מימים ימימה". **רק** שבטעות לא ינסה להשען על אחד מהם, הפטיר מאן דהוא ביבשות. אה, אל תשליכנו לעת זקנה. כה נורא.

כחלוף זמן מה, החליט צעיר שחרד לכבודו של ר' מרדכי, לחדור אל ביתו בעת אמירת ה"שיעור", ולהוכיח במה דברים אמורים. שמו ניתן לסגור את החלונות, או אולי להעתיק את מקום מסירת ה"שיעור" לחדר פנימי, שחלונותיו אינם פתוחים לרשות הרבים. מספר ימים חשב הצעיר על אמתלה כדי להכנס לביתו של ר' מרדכי. והנה, נכנס הוא אל החדר, ולמוני עינו ישב ר' מרדכי, לפני מסכת ברכות דפוס יולנא, מוקפת בספרי מפרשים ראשונים ואחרונים, ועליהם גליונות נייר כתובים מזה ומזה. **בלב** שמח הגיש ר' מרדכי לידיו הצעיר את גליונות הנייר, ארבעה במספר, והחווה בידו על ראשיהם. הבט: זהו מכתבו של אייזיק מניו יורק על ברכות דף כ"ג, מתחתיו מכתבו של יהושע מלונדון על ברכות כ"ה...

שוב פשטה שמועה בעיר: ממרחקים, באמצעות מכתבים, לומדים בניו של ר' מרדכי את דף היומי עם אביהם. זהו פשר שמחתו העצומה. הוא חידש את ימיו כבשנים קדמוניות. "הדף היומי" החזיר לחיקו את בניו הנידחים, הוציאו מבדידותן האינדיבידואלית, ונסך חיות חדשה בנשמתן. מהעת שהחלה להתפשט תקנת הדף היומי, ידע ר' מרדכי כי בניו נשארו נאמנים לתורת ה' ולדרכיה, ובא מרגוע לנפשו המיוסרת.

בסיפור מרגש זה, ביקש הכותב להעביר לדורות הבאים את העוצמה הכבירה הטמונה בתקנתו של מחולל "הדף היומי". הדף יחבר יום ליום, שבוע לשבוע, חודש לחודש ושנה לשנה, ומסכת חייו של היהודי תצבע בגוני התורה וריח גן עדן יאפפנו. הדף גם יחבר אח לאח, נכד לסבו, משפחה למשפחה ויאחד את לבות הלומדים. הוא יעמיד את התורה במרכז החיים, כפי שצריך להיות, ויגביר את שאיפת היהודים "לקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה".

גאונותו של רבי מאיר שפירא זצ"ל באה לידי ביטוי גם בטיפוח הדברים הקטנים, הצדדיים, שהוסיפו נוכח והווו ללימוד התורה. זקני אותו דור מספרים בערגה על קופת הצדקה שניצבה בכל שיעור "הדף היומי", בהתאם לבקשתו של רבי מאיר שפירא זצ"ל: "בכל פעם שאתם הופכים דף גמרא, וצוברים זכות נוספת, אנא, שלשלו מטבע אחד לקופת הצדקה. אמצו לעצמכם מנהג זה".

לאחרונה, הגיעתנו השמועה, כי מספר יהודים טובים יעירו את האבק מן המנהג הטוב הזה, ובמספר שיעורי "הדף היומי" מלווים נקישות "שקלי הדף היומי" את רשושי הדפים. יד שמאל הופכת את הדף, ויד ימין תומכת בלימוד התורה, בסיוע להקמת שיעורי תורה נוספים. **יהי** רצון, שנזכה לחזות בקיום דברי הנביא (ישעיה יא/ט) "כי מלאה הארץ דעה את ה', כמים לים מכסים".

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 3446 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

בית המקדש נועד להכשיר את לב בני האדם: (מצווה צ"ה) מרחיב בנושא ומבאר, כי כל מצוות הבורא לא נועדו אלא להטיב עם ברואיו. כך, בניית בית המקדש לא נועדה לשרתו, כביכול, שהרי "השמים ושמי השמים לא יכללוהו, וברוחו יעמדו, אף כי הבית אשר בנו בני האדם צריך לכבודו חלילה?". בית המקדש נועד, איפוא, להכשיר את לבות בני האדם וכלשונו: "כי הגופות יוכשרו על ידי הפעולות, וברבות הפעולות הטובות ורוב התמדתן, מחשבות הלב מטהרות מתלבנות מזדקקות". לפיכך, ציוונו הבורא לקבוע לו מקום טהור ונקי שבו יתקנו בני אדם את דרכיהם.

מכאן, ממשיך "החינוך" ועובר לעניין הקרבת הקרבנות: "כי יחטא איש, לא יטוהר לבו יפה בדבר שפתיים לבד, שיאמר בינו ולכותל חטאתי לא אוסיף עוד. אבל בעשותו מעשה גדול על דבר חטאו, לקחת ממכלאותיו עתודים ולטרוח להביאם אל הבית הנכון אל הכהן, וכל המעשה הכתוב בקרבני החוטאים, מתוך כל המעשה הגדול הוא יקבע בנפשו רוע החטא, וימנע ממנו פעם אחרת". יש צורך, איפוא, לשזור מעשה פעיל וניכר בחזרה בתשובה, כדי לעורר את החוטא לסור מדרכיו הרעים.

מחלוקת עזה קיימת בין הרמב"ם והרמב"ן בטעם ציווי הבורא להקריב בעלי חיים. הרמב"ם (מורה נבוכים ח"ג פרקים ל"ב, מ"ו) כותב, כי מאחר שהעמים שבקרבם חיו בני ישראל האלילו את בעלי החיים, נצטוונו להקריבם על גבי המזבח, כדי לפרוש מדרכיהם. אולם, הרמב"ן (ויקרא א/ט) חולק על דבריו, תוך שהוא תמה מדוע אדם הראשון ובניו הקריבו קרבנות, הרי הם לא חיו בסביבת עובדי עבודה זרה? לפיכך, הוא כותב, דעתו נוחה יותר עם פירושו של האבן עזרא (ראה השמטות ומילואים בסוף הרמב"ן לתורה מהדורת מוסד הרב קוק), שהקרבנות באים "נפש תחת נפש" החוטא. טעם זה, מציין הרמב"ן, הוא מדברי אגדה, אך הטעם העמוק יותר הוא "סוד נעלם", אשר בעל "משך חכמה" (בפתיחתו לספר ויקרא) מתמצתו במשפט הבא: "הרמב"ן וסייעתו אמרו, כי הוא לקרב כל כוחות העולמות, והוא ענין אלקטרי רוחני, אשר בפעילות הכהן יעשה גבוהות בעולמות שונים".

הגאון רבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק זצ"ל ("משך חכמה" שם) מנסה להקהות את עצמת המחלוקת בין שני אדירי התורה וכותב, כי יתכן ששני הטעמים חיים בשלום זה לצד זה. אדם הראשון הקריב קרבנות לשם הגשמת ייעודן הגבוה והנעלה ביותר, וכמו כן, הקרבנות שנצטוונו להקריב בבית המקדש, מטרתם "לקרב העולמות ולחבר דודים". כלומר, לפעול גדולות ונצורות בעולמות העליונים. אולם, הקרבנות שהותר לבני ישראל להקריבם ב"במה" [מקום להקרב קרבנות שאינו המשכן והמקדש], נועדו להרחיק את בני ישראל מעובדי עבודה זרה [אכן, סמך לדברים אלו ניתן למצוא גם בכתביו של הרמב"ם עצמו, המבאר במקום אחר (הל' מעילה פ"ח הל' ח): "וכל הקרבנות כולן מכלל החוקים הן. אמרו חכמים, שבשביל עבודת הקרבנות העולם עומד. שבעשיית החוקים והמשפטים זוכין הישרים לחיי העולם הבא"].

מעניין לציין, כי המילים "וכשנים קדמוניות" מן הפסוק (מלאכי ג/ז) "וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות" מפורשות על ידי המדרש: "כימי הבל". לאמר, קרבנות מן הסוג שהקריב הבל, לריח ניחוח.

הגנו להודיע לציבור

כי לקראת תחילת לימוד סדר קדשים

במסגרת הדף היומי יתקיימו א"ה

שיעורי פתיחה

והכנה לסדר קדשים

בליווי מצגת שקופיות בהן יובהרו הנשאים:

<p>בני ברק</p> <p>בית המדרש "מגן אפרים" - בני ברק יום ראשון 20.08.2018 שעת: 19:00 - 20:00</p>	<p>נבעת שמואל</p> <p>בית המדרש "מגן אפרים" - בני ברק יום ראשון 20.08.2018 שעת: 19:00 - 20:00</p>
<p>חיפה</p> <p>בית המדרש "מגן אפרים" - בני ברק יום ראשון 20.08.2018 שעת: 19:00 - 20:00</p>	<p>אשדוד</p> <p>בית המדרש "מגן אפרים" - בני ברק יום ראשון 20.08.2018 שעת: 19:00 - 20:00</p>
<p>ירושלים</p> <p>בית המדרש "מגן אפרים" - בני ברק יום ראשון 20.08.2018 שעת: 19:00 - 20:00</p>	<p>רעננה</p> <p>בית המדרש "מגן אפרים" - בני ברק יום ראשון 20.08.2018 שעת: 19:00 - 20:00</p>

מבנה המקדש, ההיכל והעזרה

דיני הקרבנות וסדר העבודה

סדר עבודת היום בבית המקדש

דף ב/א כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה

שלושת הכללים הראשונים של מסכת זבחים

"כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים, אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה". כבר במשפט הראשון בו פותח רבי הקדוש את מסכת זבחים מוזכר המושג "לשמה" הנפוץ במסכת זו, וכוונתו לכך, שיש מצווה להקריב את הקרבן "לשמה", לשם אותו קרבן. היינו: השוחט קרבן עולה יכוון שהוא שוחט לשם קרבן עולה; השוחט שלמים יכוון לשם שלמים וכדומה. בקשר לכך אומר רבי, כי אם הזובח התכוון "שלא לשמה", כלומר: אם השוחט קרבן עולה התכוון לשחוט לשם קרבן שלמים, על בעל הקרבן להביא קרבן אחר [אם התחייב קרבן בנוסח "הרי עלי"].

מוטל עלינו לברר, "לשמה" זה מהו. מה המטרה בכך שהכהן יכוון שהוא שוחט קרבן עולה לשם עולה, ואיזה פגם נגרם לקרבן כאשר הכהן טועה והופך את מחשבותיו. לשם כך, הבה נמשיך ללמוד בגמרא, נמצא בה שני כללים נוספים, כלהלן, וננסה למצוא הסבר הגיוני שיאפשר לשלושת הכללים להשתלב יחד.

כלל א: כאמור, השוחט "שלא לשמה" [עולה לשם שלמים] - פגם את הקרבן.

כלל ב: השוחט "סתמא", היינו: **לא חשב מאומה** בעת השחיטה - לא פגם את הקרבן.

כלל ג: השוחט לשם חולין, היינו: המתכוון לשחוט לשם **שחיטה רגילה** - לא פגם את הקרבן.

לכאורה, כיצד יתכן שהשוחט עולה לשם שלמים פגם את הקרבן - כלל א, ואילו השוחט עולה לשם חולין לא פגם את הקרבן - כלל ג?

האחרונים (עיין "קהילות יעקב" סימן ב') מסבירים, שקרבן המובא לבית המקדש אינו זקוק למחשבותיו של הכהן המקריבו על המזבח, כדי להגשים את ייעודו. זה מכבר הקרבן מוקדש ועומד על ידי בעליו לשם עולה. אמנם, מצווה על השוחט לכוון לשם שחיטת עולה, אך מצוה זו לא נועדה למלא חסך כלשהו בקרבן, אלא זו מצווה פרטית של השוחט, שבעת שחיטתו יכוון "לשמה". כעת נבדוק את שלושת הכללים לפי הסבר זה.

נתחיל מן הכלל השלישי - השוחט לשם חולין לא פגם את הקרבן. פשוט מאד, מבארים האחרונים. מאחר שכהן זה חשב מחשבת חולין בעת שחיטת קרבן הרי זו מחשבה שאינה ממין העניין ואין בכחה לערער את ה"לשמה" המוטבע בקרבן על ידי בעליו זה מכבר [כלשון הגמרא, ג/א: "דמינה מחריב בה, דלא מינה לא מחריב בה]. השוחט "סתמא", הכלל השני לעיל, גם כן אינו פוגם את הקרבן, שהרי הקרבן אינו זקוק למחשבותיו של השוחט כדי לקבל את שמו. אולם השוחט "שלא לשמה", הכלל הראשון לעיל, פגם את הקרבן, משום שבמקרה זה השוחט עוקר את כוונת הבעלים על ידי כוונתו הנגדית. שוחט זה, המכוון "לשם שלמים" על קרבן עולה, אינו חושב מחשבות שאינן ממין העניין, כבכלל השלישי [שהרי החליף בין קרבן לקרבן לא בין קרבן לחולין]. הוא גם אינו חולם ואינו חושב מאומה, כבכלל השני, אלא מחשבתו פעילה, וכוונתו להקריב קרבן עולה לשם קרבן שלמים מערערת את ה"לשמה" שהיה טבוע בקרבן זה [ועיין שם ב"קהילות יעקב" ובאחרונים נוספים ביאור נוסף שאין השלם עוקר כלל את הלשמה מהקרבן. ראו להדגיש, שכל הנ"ל לדעת רבא לקמן ג/א, אולם, לדעת ר"א ג/א זו גזירת הכתוב שאין חולין מחללים קדשים, ויתכן שזה דווקא ביחס לחטאת שאינה נפסלת במחשבת חולין. עיין רמב"ם הל' פסולי המוקדשין פרק ט"ו הל' ד' ובאחרונים על הסוגיה].

קטע יומי מתוך הגליון השבועי "מאורות הדף היומי - לילדים"

מסכת הוריות דף ט' שבת קודש כ"ט בחשוון

מחצבה מלאה זהב

היום נלמד מעשה מרתק, אף לפני שנספר אותו, נלמד את ההלכה שקשורה למעשה זה. באחת ההלכות שמורה ההתורה הקדושה לכהן הגדול, היא מכנה אותו "והכהן הגדול מאחיו" (פרשת אמה, פרק כ"א, פסוק י'). מה פגנת התורה שהיא גדול מאחיו? דרשו חז"ל שיש לבחור כהן גדול מבחר מן האחרים, נאה, חזק, חכם ועשיר. אחרים מוסיפים לדרש מהפסוק שאם בחרו כהן גדול שאין לו כסף, על "אחיו" - יתר העם - לתת לו כסף משלהם כדי שיהיה עשיר. בתוספתא (יומא, פרק א') מספר שפעם אחת בחרו לכהן גדול כהן בשם פנחס, שעסק לפרנסתו בחציבת אבנים. כשבאו הגזברים והנבאים לבשר לו שהוא נבחר לכהן גדול, מצאו אותו באמצע חציבה, ומלאו בזקה את החלל שהוא חצב כדי שיהיה עשיר!

כל יום הילד שלך לומד, מוסיף ידיעות בתורה!

למנוי לגליון לילדים חייג:
1700-500-151
חודש היכרות חנם

לעילוי נשמת
הר"ר **שמואל בצלאל עלפער** ז"ל
ב"ר ישראל יצחק שו"ב הלפרין ז"ל
נלב' ע"ה' בכסלו תשמ"ז
תנצב"ה
הונצח ע"י משפחת המלסדורף שיחיו

לעילוי נשמת
הר"ר **אריה לייב יעקובסון** ז"ל
ב"ר יעקב ז"ל נלב' ע"ל בחשוון תשס"ג
תנצב"ה
הונצח ע"י חתנו ובתו
הר"ר **אשר ולאה צינגלאוב** שיחיו - חיפה

לעילוי נשמת
הר"ר **משה לוי** ז"ל
ב"ר יצחק ז"ל נלב' ע"ט בכסלו תשל"ב
ומרת **שרה לוי** ע"ה
ב"ר יהודה ז"ל נלב' ע"כ בחשוון תשנ"ה
תנצב"ה
הונצחו ע"י המשפחה שיחיו

הגיע!

מסכת זבחים
ללימוד הדף היומי עם הלכה למעשה

הצטרפו לרבבות לומדי הדף היומי עם **"מאורות ההלכה"**
דיני ברכות הנהנין [המוציא, מזונות] ודיני נטילת ידיים.

מאורות ההלכה
הדפסה בהירה וחדשה

חדש ממאורות!

לפרטים והזמנות:
1-700-500-151
להשיג במוקדי ההפצה בלבד (לא ניתן להשיג בחנויות הספרים)

מאורות
הדף היומי